

VORMSI SÕNUMID

Number 38

22.02.2010

Teabelehe *Vormsi Sõnumid* eesmärgiks on anda informatsiooni saareelu puudutatavatel teemadel, käsitleda saare probleeme ning arendust.

Käesolevas numbris

Vormsi lasteaias 2

Vormsi käsitöö selts 10 aastne 3

Uurimustöö Vormsi jäätmekäitluse teemal 4

Soovime õnne lastele, rõõmu vanematele ja vanavanematele !

27. juunil 2009 sündis Kärt ja Ahto Alliku peres poeg Andero

16. jaanuaril 2010 sündis Maris ja Kaido Jõgeva peres tütar Anni Ronja

Soovime õnne ja edu edaspidises töös !

Riima Koch lõpetas Tallinna Pedagoogilise Seminari sotsiaaltöö erialal

Kati Koch lõpetas Haapsalu Kutsehariduskeskuse koka erialal

Jaksu ja arukust Vormsi jaoks õigete otsuste tegemisel !

Vormsi vallavolikogu juures töötab lisaks varasemale haridus- ja sotsiaalkomisjonile, õigus- ja majanduskomisjonile ning revisjonikomisjonile

ehitus- ja planeeringukomisjon:
Ove Koska (esimees), Valvi Sarapuu, Ants Rajando, Kertu Silla Kuut, Kaido Valm;

kultuurikomisjon:
Ivo Sarapuu (esimees), Triin Lepp, Helle Rinnak, Kristina Rajando, Yngve Rosenblad, Uku Sulev Kuut, Age Kõiveer, Gert Soomuste, Jaak Kaabel.

Haridus- ja sotsiaalkomisjoni esimees, pärast U. Pau asumist valla arengu ja majandusnõuniku ametikohale, on **Ene Sarapuu**.

Linnuvaatlustest saarel 5

Meie Sonja 6

Vormsi noorte tegemised 9

Vahvad väiksed vormsilased

Ei tea, millest see küll tuleb, aga Vormsi lasteaia põnnid on ütlemata vahvad, säravad ja andekad pealekauba. Siinsete väheste põnnide seas on väga ilmekas lugeja, fantastiline joonistaja, suurepäraseid luuletuste esitajaid, osavaid kehavalitsejaid ja -väänajaid, graatsilisi tantsutüdrukuid, reipaid ja püüdlikke võimlejaid, muusikalembesi improviseerijaid, tähelepanelikke ja hoolivaid kaaslasi ... Enamasti on meie põnnid rõõmsameelsed ja särasilmised, vahel harva võib kohata ka kipras kulmu või mossis suud. Ka see käib kasvamise ja arenemise juurde.

Meie töönaädalad kuluvad kuidagi väga ruttu. Ikka küsivad lapsed pärast unejutu lõppu, et mis homse jutu pealkiri on, ja siis selgub (täiesti ootamatult), et homme on juba laupäev ja juttu saame jätkata uuel nädalal. Kuidas siis mööduvad meie päevad, et nad nii ruttu otsa saavad?

Päev algab igale lapsele erineval ajal, mõnele kella kaheksast, mõnele hoopis üheksast. Seda hommikust aega kuni hommikusöögini kasutab iga laps oma äranägemise järgi – kes joonistab, kes mängib nukunurgas, kes paneb puslet kokku ... Kolmveerand üheksa paiku asub toimetama väike korrapidaja, kelle ülesandeks on laua katmine ja menüü teatamine. Veel pisut mänguaega ja minnakse võimlemiseks riideid vahetama. Juba oodatakse ukse taga reas tunni algusest märku andvat reibast marsirütmi. Peale harjutusi, viskeid, hüppeid, püüdmisi, roomamisi, pugemisi saabuvad tublid võimlejad jälle riideid vahetama punaste

põskede ja mõni lausa märgade lokikestega. Kui ei ole võimlemispäev, siis alustatakse hoopis muusikaga, mil tunni algusmeloodiaks on tantsurütm ja uksest sisenetakse ruumi tantsusammul. Seal kuulatakse muusikat, nii klassikalist, rahvalikku kui lastelugusid. See on lausa uskumatu, kuidas lapsed suudavad tabada muusika olemust, selle meeolu ja rütmi. Väga tahetakse erinevail pillidel kaasa mängida. Mõnest loost inspireerituna valmib lastel aegajalt mõni tore omaloominguline etteaste, mis kindlasti ka lähimal peol vanematele ette kantakse. Loomulikult ei möödu see tund ilma laulmiseta ja tihti saab laulda tädi Ilona enda loodud toredat laulukest. Peale seda aktiivse ja kehalise liikumisega seotud organiseeritud tegevust toimub rahulikum ja rohkem vaimset pingutust nõudev osa, kus tööd ja tegevust saavad ka sõrmede peenlihased, mis vajalikud kirjutamiseks, joonistamiseks, löikamiseks jms. Siin me arutleme nädala kestel käsitletava asjakohase teema üle, mis saab läbima nii keskkonna, matemaatika, keelekõne, kui ka kunstilise tegevuse valdkonda.

Omaette ettevõtmine pisut suuremate põnnidega on oma teema-aabitsa tegemine. Sel õppeaastal on teemaks tervis ehk valmimas on Tervise-aabits. Aabitsa tegemise käigus õpitakse kirjutatakse tähti, tehakse häälikuanalüüsi, joonistatakse pilt ühiselt arutletud ja seletatud teemast (näiteks: täht L – liikumine, lk. 12). Iga laps otsustab ise, mida ja kuidas ta seda teemat pildil kujutada soovib.

Peale organiseeritud tegevusi minnakse õue mängima ja liikuma.

Praegu on suureks magnetiks äsjavalminud lumelinn, kus võimalusi igale vanusele, saab kas pugeda, ronida või korralik pika liu alla lasta. Jõudumööda said ka põnnid kaasa aidata tädi Kertu ja tädi Triinu vahva idee teostumisele – lumelinna valmimisele.

Küllalt väljas rassitud ja kehagi kinnitatud, on aeg unejuturaamat ära peita. Kui siis laste vihjeid järgides on raamat lõpuks leitud, saab unejuttu kuulata, igale veel uneliiv silma ja tuttu. Järgmised 1,5 tundi kuluvad puhkamiseks ehk kulutatud energia uuesti laadimiseks.

Viimane osa päevast kuulub peajasjalikult mängimisele ja muidu mõnusale äraolemisele. Nii need päevad ruttu mööda saavadki!

Jana Kokk
lasteaia vanemõpetaja

Vormsi Käsitöö Seltsist

Sel aastal 29.aprillil täitub 10 aastat Vormsi Käsitöö Seltsi loomisest.

Tagasi vaadates võib öelda, et kõik need aastad on olnud olulise tähtsusega nii meie endi kui saare elust lähtuvalt. Alustasime tookord kooli käsitööklassis, tegime koos lastega ning tänaseks oleme jälle kooli laste juurde tagasi jõudnud. Meist on saanud tugev, kokkuhoidev ja tegus seltskond, kellele ei ole olnud probleemiks korraldada näiteks üleestilisi käsitöö – ja rahvusvahelisi viilimispäevi, kümneid kursuseid ja näituseid, anda välja mitmeid trükiseid ning igaaastasel mardilaadal osalemisest rääkimata.

Mõneti keskseks meie tegevuste sisust lähtuvalt on saanud 2009 aasta.

2009 aasta algas vastutusrikka ülesandega korraldada 6.-8.märtsil Vormsi Kultuuripäevad II. 2008. a. Maria Murmani auks algatatud varakevadisetal kultuuripäevadel keskendusime 2009. a. saare asustusaegsetele käsitöötehnikele helmekee valmistamise ja maapõletustehnika töötoas. Töötubasid juhendas seltsi uus liige Marit Vaidla.

Vormsi põhikooli käsitöötoas käis terve talve ja kevade ka kibe ettevalmistus suvekuudeks, mil avati külastajatele Vormsi etnograafiliste esemete näitus ja saare käsitöötajate käsitöömüük. Käsitöötuba on kujunenud omamoodi kultuurikeskuseks, kus iga huviline saab põhjaliku ülevaate saare kultuuriloost, rahvarõivastest ja käsitöötehnikest.

Juulis jõudsid saarele Vormsi Käsitöö Seltsi uued kangasteljed, mis juba saabumisjärgsel hommikul rakendust leidsid. Alustasime õpetaja Marju Tamme eestvedamisel Vormsi vardakottide kudumise õppimisega. Eriliseks

muutis kursuse näitus, kus seltsiliikmete kogumistöö tulemusena eksponeeriti mitmeid erinevaid endisaegseid Vormsi vardakotte.

Kangastelgede ostuga ning kudumiskursusega elustus saarel jällegi kangakudumise traditsioon.

Septembrist alustasid Vormsi põhikooli tüdrukud käsitöötegevusega, mille tulemusena valmivad põhikooli lõpuks Vormsi neiu rahvarõivad. Kogu Vormsi põhikooli tütarlaste õpetegevuse aluseks on Vormsi Käsitöö Seltsi toel ja juhtimisel loodud Vormsi kultuuri- ja käsitöötraditsioone hoidev käsitöö aine- ja tegevuskava, mida aitab ellu viia Ene Rand.

Oktoobri lõpus valmis Vormsi kindakirjadega kaartide komplekt „Kirjad kodust“, mille järgi nii mõnedki on jõudnud juba hulga kindaid kududa.

Novembrist alates sai keskpunktiks Vormsi kurrutatud seelik, õieti selle valmistamise õppimine. Seltsiliikmed said ülesandeks uurida vanu seelikuid ja leida infot nende valmistamistavade kohta. Pika ettevalmistusperioodi tulemusena valmis kangakudumismeister Kristel Põldmal tööskeem koheselt sissekootud kurruniitidega kanga kudumiseks. Keerulise teema ettevalmistamise juurde kuulus ka kohaliku lambavilla kasutamise ehk villale sobiva ketruse leidmise võimaluste otsimine. Kursuse alguseks töid osalejad uudistamiseks -imetlemiseks kaasa pea sajaaastasi seelikuid ning esimese tööna kooti ühiselt näidisseeliku kangas ehk 4,5 m kurruniitidega lambamusta kangast.

Meie tegevuste eelarvet toetasid Kultuuriministeeriumi programm „Saarte pärimuslik kultuurikeskkond 2008-2010“, Kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu ja Vormsi vallavalitsus.

Alanud aasta plaanide hulka kuuluvad:

- **vormsi seeliku valmistamise õppimine.** Seeliku valmistamise õppimine jätkub 2010. aasta veebruaris-märtsis vanutamise ja pihiku-allääre õmblemisega. Hea oleks, kui need, kel veel Vormsi rahvarõivaid ei ole, saaksid vajalikud elemendid tellida meie oma inimestelt;

- **uurimusretk SOV arhiivi.** Märtsikuus on Rootsides SOV arhiivides uurimusretkel Marju Terro, Kristina Rajando ja Jaak Kaabel. Eesmärgiks on tutvuda põhjalikult sealsete arhiividega ning neis sisalduvate materjalide, esemetega. Uurimusretke toetab Kultuuriministeeriumi programm „Saarte pärimuslik kultuurikeskkond 2008-2010“;

- **uue juhatuse ja esimehe valimine;**

- **õppida korvipunumist või koptikõidet ja nõeltehnikat.**

Oleme igal aastal midagi uut õppinud, et laiendada oma võimalusi saarel elamiseks;

- **näituse korraldamine** juuli lõpus Vormsi Käsitöö Seltsi 10. juubeli auks;

- **osaleda XIV- I Mardilaadal** Tallinnas;

- **algatada ja toetada poiste traditsioonilise käsitöö aine- ja tegevuskava loomist.** Mõte lähtub põhimõttest, et kui Vormsil ei õpetata vormsipärast käsitööd, siis ei õpetata seda enam kusagil mujal.

Head äratundmist soovides,

*Kristina Rajando
Vormsi Käsitöö Seltsi
juhatuse esimees*

Jäätmekäitlus Vormsi saarel

Maarja Koppelmaa tegi uurimuse ning kaitses 2009. a. kevadel bakalaureusetöö teemal „Jäätmekäitlus Vormsi saarel“. Oma uurimustööst tegi ta väga huvitava ettekande Vormsi koolituskeskuses. Järgnevalt toome ära Maarja uurimustöö kokkuvõtte.

Bakalaureuse töö teemaks on „Jäätmekäitlus Vormsi saarel“. Töö annab ülevaate jäätmekäitluse arengust Vormsi saarel. Toob välja hetkel rakendatud jäätmekäitlussüsteemi positiivsed ja negatiivsed küljed ning ka soovitud süsteemi tõhustamiseks. Võrreldud on nelja väikesaare Abruca, Kihnu, Ruhnu ja Vormsi jäätmekäitlussüsteemi.

Vormsi on Eesti väikesaar, mis asub Lääne maakonnas ja moodustab iseseisva valla, kus 2009. aasta seisuga elab 334 elanikku. Laevaühendus mandriga toimub Sviby ja Rohuküla sadama kaudu. Vormsi valla jäätmekäitlusviis on sõltunud elanike arvust ja laevaühendusest mandriga. Saare tingimustest sõltuvana on Vormsil olnud erinevaid jäätmekäitlusviise. Pärast taasiseseisvumist oli Vormsi saarel Suuremõisas ja Rumpos prügimäed, kuhu saare elanikud said oma jäätmeid viia. 1994. aastal sõlmis Vormsi vald AS Ragn-Selsiga koostöölepingu, mille tulemusena paigutati Hullo külasse jäätmete kogumiseks konteiner ja teostati jäätmevedu mandrile. Teistes Vormsi saare külates toimus jäätmete põletamine koduahjudes ja ladestamine majapidamise juurde kuulvasse prügihunnikusse. 2003. aastal realiseerus projekt *Jäätmete sorteeritult kogumise süsteemi rakendamine Vormsi saarel*. Selle tulemusena rajati Vormsi saarele igasse külla jäätmete liigiti kogumiseks prügimajad ja Hulloesse jäätmejaam, kus hakati jäätmeid ette valmistama transpordiks mandrile ja ladustama. Prügimajades olevaid konteinereid

tühjendab jäätmehooldaja, kes on Vormsi Valla poolt konkursi korras valitud. Vormsi valla jäätmehooldaja teostab saare sisest jäätmete transporti ja hoiab korras prügimajad ja keskkonnajaama.

Keskkonnajaamas valmistab jäätmehooldaja jäätmeid ette transpordiks mandrile. 1994. aastast teostab jäätmevedu mandrile AS Ragn-Sells. Keskkonnajaamast viiakse jäätmed, olenevalt jäätmeliigist, kas taaskasutusele või ladestamisele.

Vormsi vallas on eriline ja ainulaadne jäätmekäitlussüsteem, mis on toiminud 2003. aastast. Rakendatud süsteemi positiivseteks poolteks on, et inimestele on loodud võimalused jäätmete liigiti kogumiseks ja ära andmiseks. Jäätmeid saavad prügimajadesse ära anda kohalikud, suvitajad, turistid ja ettevõtjad. Saarel on korraldatud jäätmevedu, ehk siis prügimajadesse kogutud jäätmed korjatakse kokku saare siseste prügiringidega ja viiakse keskkonnajaama, pärast ettevalmistust transporditakse need mandrile. Sellest tulenevalt on Vormi saare looduskeskkond prügist puutumata. Liigiti kogutud jäätmeid on lihtsam taaskasutada ja keskkonda ladestatakse jäätmeid vähem, millega omakorda vähendatakse koormust keskkonnale. Vormsi saarel on korraldatud kaks korda aastas ohtlike jäätmete kogumising. Pandipakendit saab viia Hullo küla kaupluse vastuvõttu. Vormis saarel tekkinud ehitusprahiti on võimalik viia Rumpos ehitusprahi matmispaika.

Negatiivseteks pooled on, et antud jäätmekäitlussüsteem on toiminud ilma oluliste muutusteta alates 2003. aastast. Elanike seas pole tehtud piisavalt jäätmealast teavitustööd, sorteerimise kvaliteet on madal. Keskkonnajaama tegevus toimub välitingimustes. Kõik kogutud jäätmed on nähtaval kohal ja ilmastiku mõjutada. Ehitusprahi matmiskoha üle kontroll puudub. Mandrilt tulev AS Ragn-Selli auto sõidab tühjalt

saarele, võttes ruumi laeval ja suurendab koormust keskkonnale. Väikesaarte (Vormsi, Kihnu, Ruhnu, Abruca) võrdlusest järeldub, et Vormsi jäätmekäitlussüsteem on olnud eeskujuks teistele eelpool nimetatud saartele. Kihnu saare areng jäätmekäitluse valdkonnas on olnud edumeelne ja uuenduslik. Kõige halvemas olukorras on Ruhnu saar, mille jäätmekäitlussüsteemi areng on jäänud seisma, sest jäätmekäitlussüsteem sõltub laeva ühendusest mandriga. Abruca saare jäätmete ülevedu mandrile sõltub ilmastikust ja eritehnikaga varustatud prügiauto kättesaadavusest.

Töös kogutud ja analüüsitud andmete põhjal on võimalik tuua välja soovitud Vormis saare jäätmekäitlussüsteemi tõhustamiseks:

- Viia elanike seas läbi regulaarset teavitustööd jäätmete liigiti kogumiseks.
- Prügimajadesse paigutada vastavalt märgistatud pakendijäätmete kogumise konteiner.
- Prügimajadele ehitada kaldteed mugavamaks konteinerite vahetamiseks.
- Valla abiga muretseda jäätmehooldajale eraldi auto jäätmete transpordiks mandrile.
- Jäätmekäitluse alast kogemuste vahetamist teiste Eesti väikesaartega.

*Maarja Koppelmaa
kevad, 2009*

Maarja jätkab oma magistriõpinguid tööstusökonomika erialal ning uurimusteemaks on elektroonikajäätmete olemusring Eestis.
Soovime Maarjale edu õpingutes ja uurimistöös!

Haudelinnustikust Hullo lahe laidudel 2009 suvel

Vormsi rannikul Hullo lahe laidudel tegid 8. ja 9. juunil riikliku **Väikeste meresaarte haudelinnustiku seire** programmi raames linnuloenduse Tarvo Valker ja Elle Puurmann. Hanelised ja kurvitsalised võeti arvele pesaleidude põhjal, osa kurvitsalistest ja värvulised paiksete paaride või ärevate vanalindude järgi. Pasilaiul loendust läbi ei viidud.

Külastatud laidusest Salsgrünnel ei pesitsenud ühtki lindu. Ülejäänud saartel registreeriti kokku 27 haudelinnuliiki 3 seltsist (304 paari). Haudelinnustikus domineeris randtiir (95 paari), kes moodustas pesitsejatest peaaegu kolmandiku. Teisi arvukamaid pesitsejaid loendati mitu korda vähem. Nendeks olid kõrkja-roolind 25 paariga, kühmknokk-luik 21 paariga, hõbekajakas 20 paariga, punajalg-tilder 19 paariga, tuttvart 18 paariga, rootsiitsitaja 15 paariga ja väikekajakas 14 paariga. Viimatinimetatud on II kategooria kaitsealune liik.

Luigepesades oli mune 2-8, kõige rohkem oli 4-munalisi kurni, keskmine kurna suurus Sankenitel oli 3-5 muna. Tuttvardi pesades oli mune 9-12, kõige rohkem leiti 9-munalisi kurni. Luitsnokk-pardi kurnades oli mune 7-9, rääkspardi

kurnades 6-7 ja sinikael-pardi kurnades 8-9.

Pasilaiul ja Tälmenil karjatatakse lambaid. Huvireisijad satuvad lindude pesitsusajal Hullo lahe saartele harva, üldiselt pole inimestepoolne häirimine siin probleemiks (et mitte häirida linde, on Vormsi maastikukaitseala kaitse-eeskirja järgi Hullo lahe laidude külastamine keelatud 1. aprillist 15. juulini, 16. juulist kuni 1. novembrini võib laidudele minna vaid kaitseala valitseja loal). Loendusajal leiti 2 murtud vanalindu: Norrsankenilt kalakajaka ja Tälmenilt sinikael-pardi. Tarvo Valkeri arvates olid mõlemad isendid murtud röövlinnu poolt. Võimalik, et murdjaks oli merikotkas. Tälmenil sel aastal loendajad saarel rebast ei kohanud ega märganud ka rebase värsked tegevusjälgi (Tarvo Valker). Pesarüüstat ei täheldatud enamikul saartest üldse, vaid paarilt laiult leiti üksikuid rüüstatud pesi.

Iga-aastane Väikeste meresaarte haudelinnustiku seire oli 2009. aastal oluliselt mahukam kui 2008. aastal. Andmeid laekus kokku 17-lt seirealalt, seiresaari oli umbes 200. Seire põhimeetodiks oli pesade ja/või lindude (haudepaaride) loendus

kogu saare ulatuses.

Kõige rohkem loendati riikliku seire saartel kormorani pesi – 17 seireala peale kokku 8035. Haudepaaride arvult järgnesid kormoranile kajakad ja tiirud: hõbekajakas (7555 paari), randtiir (2491 paari), kalakajakas (2007 paari), naerukajakas (1840 paari) ja jõgitiir (1053 paari). Hõbekajakas pesitses rohkearvuliselt Põhja-Eesti saartel Randtiir oli arvukaim haudelind Hiiumaa seirealadel (Hiiumaa laidudel koos jõgitiiruga) ning Hullo lahe, Kübassaare ja Paatsalu laidudel. Hanelistest pesitsesid seiresaartel suurearvulisemalt kühmknokk-luik (1044 paari) ja hahk (941 paari). Ujupartidest oli arvukaim sinikael-part (311 paari) ja sukelpartidest haha järel tuttvart (340 paari). Valgepõsk-lagle paare registreeriti kokku 83. Kõige rohkem pesitses laglesid Kübassaare seirealal (36 paari) ja Vilsandi rahvuspargis (31 paari).

Seire koordineerijateks olid Eesti Maaülikooli vanemteadur Aivar Leito ja Keskkonnaameti Hiiumaa Lääne-Saare regiooni looduskaitse bioloog Triin Paakspuu.

*Triin Paakspuu
seire koordinaator*

Kesktalvine veelinnuloendus Vormsil

15. jaanuaril viisid Läänemaa linnuklubi juhataja Tarvo Valker ja Keskkonnaameti Hiiumaa Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Elle Puurmann Vormsi saarel läbi traditsioonilise kesktalvine veelinnuloenduse. Kuna detsember ja jaanuar on olnud tavapärasest külmemad, siis Vormsi ümbrus oli suuresti jääs. Lahtist vett leidis üksnes Saxby-Kerslinina lõigul. Sellele vaatamata oli talvituvaid veelinde rohkearvuliselt. Kõige enam loendati aule - nende arvukust hinnati ligi 7000 isendile, mis on Vormsi ümbruse jaoks üsna

erakordne. Arvukuselt järgnesid sõtkas (600 isendit) ja väikekoskel (250 is). Vormsit võib pidada väga oluliseks väikekoskla talvituskohaks Eestis - tänava talvitus siin koguni 60% Eesti rannikul loendatud väikekosklatest. Tavapärasest oluliselt vähem vaadeldi Vormsi ümbruses talvituvaid kühmknokk-luiki (vaid 7 lindu) – kuna jääpiir oli rannast kaugemal, siis luiged ei ulatunud enam merepõhjast toitu hankima ning olid rännanud ära. Kogu Eestis loendati kesktalvisel veelinnuloendusel ligi 75 000 veelindu, kellest arvukaimateks

olid sõtkas ja aul (mõlemaid 25 000). Kesktalvine veelinnuloendus on üks Eesti Ornitoloogiaühingu pikaajalisemaid seireprojekte, mida on läbi viidud juba üle 50 aasta. Kesktalvisel veelinnuloendusi viiakse läbi korraga väga paljudes maailma riikides ning talvitusalalet kogutud info on väga oluline veelindude populatsioonide arvukuse muutuste jälgimisel.

*Tarvo Valker
Läänemaa linnuklubi juhataja*

“Üle kevadise jää tundmatusse”

Nüüd, Vabariigi aastapäeva eel on sobiv aeg rääkida meie saare väärikatest kodanikest. Täname juttu on Sonjast.

Alljärgneva kokkuvõtte on teinud ajakirjanduse põhjal Külli Kivi.

„Väike, kiire kõnnakuga naine, kes on alati kohal kui teda vaja on,“ iseloomustatakse Sofia Zinkovat saarerahva poolt. „Ta on andnud rohtu nii kutsikatele kui lastele.“

Valgevenes sündinud, kuid juba lapsena Siberis elanud Sofia Zinkova meenutab oma varasema elu kokkuvarisemist, kui ta 1947. aasta kevadel Vormsi saarele elama kolis. Tema ise ei tea, kas tema vanemad, loomaarstist isa ja ema, küüditati Abakani või läksid nad sinna ise paremat elu otsima.

Peale 7. klassi lõpetamist oli neil plaan õppida veterinaarvelskriks, aga selle plaani laitis matemaatikaõpetaja maha, soovitades õppida hoopis inimeste velskriks. Oli sõjaaeg 1943, kõik arstid viibisid sõjas ning velskreid koolitati kiirkorras arstideks. 1946. aastal oli Sofial kiitusega velskriharidus käes. Nõukogude ajal võis 5% kiitusega lõpetanuist minna otse ülikooli, tema aga otsustas hoopis abielluda. Sofias pidi saama ühe väikelinna tervishoiuosakonna juhataja.

Ametnikku aga temast ei saanud. Tema äi oli saanud töökoha Leningradi lähisteles. Seal kuulis ta saarest, kus punaarmee eest põgenenud rootslastest on maha jäänud kõik eluks vajalik – talud, loomad, vili aita. Tule ainult ja ela! Äi oligi endale võtnud 2 maja Fällerna külas, ühe ühele, teise teisele pool teed, ühe endale, teise pojale.

Sofiat aga ei tahetud Siberist ära lasta, ta pidi oma kohustuslikud aastad ära teenima, ähvardati muidu isegi vangi viia. Tollal vaevalt 21 aastane naine aga ei võtnud kuulda ei ähvardusi ega keelitusi.

«Mees sõitis ees Vormsile, kutsus mind järele,» räägib saare velsker, keda sealne rahvas lihtsalt Sonjaks

kutsus. «Koos ämmaga tulimegi. 16. aprillil astusime Haapsalu raudteejaama perroonile, hakkasime jalgsi üle kevadise jäätee Vormsile minema. Haapsalust üle mere on Vormsile ligi paarkümmend kilomeetrit, mees tuli Sviby poolt jalgsi meile vastu, sest hobust jää enam ei kandnud. Ukrainlannast ämm, tollal juba üle 70 aasta vana, nõrkes poolel teel ära, istus jääle ja ütles, et siia tema sureb. Mingu meie edasi.»

«Mu mees, suuremat kasvu inimene, võttis ta kukile ja kandis seljas Vormsile,» mäletab Sonja enam kui poole sajandi taha. Nii nad läksid, Sviby juba paistis. Mees tahtis teed otsemaks lõigata, kui äkki hakkasid piirivalvurid nende pihta tulistama. Andsid märku, et ees on vesi, pööraku nad tagasi. Lõpuks said kõik siiski elusalt saarele, ainult mees ei võtnud pärast kolm päeva jalgu alla.

Sonjale algul saarel ei meeldinud. Vormsil elas igaüks eraldi oma elu, teistega läbikäimine jäi napiks.

Linnaeluga harjunud naine hakkas esiti 1947. aastal Fällarna külla saadud talus ämma juhatusel lehma lüpsma, juurvilja kasvatama ja heina niitma. Erialast tööd talle esiti saarel pakkuda polnud või ei tahetud pakkuda. Liha ja juurvilju müüs ta Haapsalu ja isegi Leningradi turul. Märtsis 1948 läks meditsiinikooli lõpetanud Sofia siiski Vormsi haiglasse velskriks.

Üsna pea hakkasid ka tema arusaamad saarest muutuma:

«Siinsel eraldatusel ja loodusel on oma võlu. Armastan seda kanti,» lausub Sonja. Tollal, kohe pärast sõda, polnud eesti keele oskamine kaugelki hädavajalik, ometi õppis naine selle ära, sest arstiabi andmine umbkeelsena polnud tema arust lihtsalt võimalik. Kokku on Sofia oma eluajal koos töötanud umbes 15 erineva arstiga.

„Selle eesti keelega sai algul muidugi nalja,“ meenutab Sonja. „Kord ma küsisin ühe naise käest, kas sina annad mulle oma meest. Niimoodi ma väljendasin ennast, kuigi tegelikult tahtsin öelda teistmoodi. Tema vastab mulle, et ei, mina ei

anna sulle oma meest. Siis mina ütlesin, et vabanda, ma küsisin vist valesti. Aga ega ma ennast ei häbenenud, sest mina arvan - kui sa elad koos mingi rahvaga, siis pead oskama ka nende keelt, see teeb sind rohkem oma inimeseks. Ma olengi väga tänulik Vormsi inimestele, sest kõik need 55 aastat, mil ma nendega töötasin, olid nad minuga rahul. Keegi pole kunagi minu peale kaevanud. Eks Vormsi inimesed on paljuga harjunud ja iga asja pärast ei joosta siin arsti juurde.“

Üksi vastutusrikkal kohal

«Nad kõik on siia tulnud väga noorena, otse ülikoolist,» meenutab Sonja oma kaastöölisi. «Noor inimene ihkab väljas käia ja vahel lõbutsedagi, aga Vormsi võimalused on selles suhtes alati ahtad olnud. Meretagune asi, alati ei saa tulla ega minna nagu ise tahad. Üksildus ja koduigatsus on neid vaevama hakanud, nii pole siin keegi üle kahe aasta naljalt vastu pidanud. Kõige kauem, üle kümne aasta, töötas siin doktor Sõlvi Varblane. Muidugi on siin raske. Omal ajal oli 14 küla, kõik rahvast täis,» jutustab ta ladusas eesti keeles. «Meie haiglal oli vana hobune Juku, kes tegi päevas 10-20 koduvisiiti, statsionaaris oli 16 haiget ikka, siis ambulatoorne vastuvõtt, sünnitusosakond...» Tihti kõmpis velsker hiljem öösel mitu kilomeetrit haige juurest tagasi koju, läks otse läbi metsa, ei kartnud kedagi ega midagi.

Sofia Zinkova esimene tööpäev saarel oli 15. märtsil 1948 ja sellest ajast peale pole tal olnud ühtki vaba päeva ega ööd. Puhkust on ta saanud nii palju, kui on olnud võimalust saarelt ära sõita.

1948. aastal, Sonja ametisse asudes elas Vormsil paar tuhat inimest, muu hulgas sada sõdurit ja madruseid. Hulloks elasid ohvitserid koos peredega.

(järg lk. 7)

(algus lk. 6)

Haigla töötas tollal samuti täistuuridel- kõik parkümmend voodikohta olid sageli täis, lapsed jagasid kahekesi voodit. Haigemaja kõrval oli eraldi nakkusosakond ning personali oli samuti paarikümne inimese jagu.

Ometi on Sonja pidanud pikki aegu ka täiesti üksi toime tulema, diagnoosima ja otsima ise abi kõikvõimalikele hädadele, sest kevaditi ja sügiseti on alati aegu, kui ei pääse saarele ega saarelt ära. Samuti tahtsid professionaalsed arstid alati puhkuste ajal ning nädalavahetustel saarelt ära minna. Siis oli kogu koormus taas vaid velskri õlul. Sonja tõdeb, et noorena ta hirmu ei tundnud. Kui oligi raske haige, otsis ta telefonitsi mandriarstidelt abi. „Minu süü läbi pole vist küll keegi surnud,“ tunnustab ta.

«Kunagi olen kõhult hematoomi opereerinud,» meenutab velsker. «Naisel tõusis kõrge palavik. Helistasin Haapsallu kirurgile ja tema ütles, et pead lõikama. Lõikas ingi. Kui jälle liikuma pääsesime, saatsin patsiendi linna arsti juurde. Kõik oli korras.» Teinekord on ta sama juhatust mööda kopsust süstlaga õhku välja võtnud. „Petrooilambiga vaatasime silmi ja kõrvu,“ meenutab velsker vanu aegu.

Kunagi võeti saarel vastu ka kõik uued ilmakodanikud. «Olen siia ilma aidanud 500-600 last. Kunagi oli meil saare haiglas sünnitajatele viis voodikohta ja vahel olid need kõik korraga täis,» räägib Sonja. Et kohe käepärast olla, magas Sonja tihti õõ sünnitaja kõrvalvoodis. Lõpuks tehti korraldus kõik sünnitajad Haapsallu viia.

Ka omaenda tütre sünnitas Sonja isevärki moel- tal algasid tuhud kui ta parajasti heina riisus. Seepeale lõpetas ta töö, läks koju, pesi ja läks kohaliku arsti juurde. Aga too juhtus olema silmaarst, sünnitusest oli tal vaid ähmane ettekujutus. „Läks näost valgeks, kui ma õhtul kell 11 tema ukse peale koputasin ja hakkas kähku paati otsima, millega mind üle mere haiglasse

saata, „meenutab Sonja. „Olin 28, ei kartnud midagi.“ Keset merd jäi paadi mootor seisma, Sonjal algasid juba pressid. Mootor saadi siiski uuesti käima, kiirabiauto oli sadamas vastas ning tütar sündis haiglas. „Natuke puhkasin, siis jälle tööle,“ ütleb velsker. „Mulle pole kunagi olnud raske palju töötada. Haiged olidki minu sõbrad. Nendega jagasin ma rõõmu ja kurbust.“

Maakonnahaiglas räägitakse Sonja vaprust ja kohusetundest legende. Kuidas ta tuli vana aasta viimasel päeval tõukekelguga üle eluohtlikult õhukese merejää aastaaruannet tooma, metsmaasikamoos külakostiks kaasas. Või kuidas ta on alati oma patsientide pärast muretsenud ja raskelt haigete mandrile toimetamisega vaeva näinud.

Räägitakse imelugusid, kuidas Sonja on kellegi elu päästnud. Tal on hea meel, kui patsient teda hiljem tänab, aga mõnikord ei mäletagi enam, mille eest. Ühe Sonja vaelekorra ajal oli vaja üks haige kiiresti öösel Haapsallu viia. Oli talv, jäätee. Auto tuli Haapsalust järele, aga haige seisund nõudis, et velskri tuli temaga koos mandrile sõita. Et tal jäi valvekord pooleli, tuli vapper naine juba samal ööl jalgsi üle pimedada merejää Vormsile tagasi.

Vormsilased mäletavad, et Sonja oli kogu aeg tööl. Kui läkski oma vabast ajast metsa marjule, pani ta ambulatooriumi uksele sildi, kus ta on ja millal tuleb.

Kogu elu Vormsil

Sonja abielu purunes 16 kooselu aasta järel, mees läks tagasi Siberisse, naine jäi Vormsile.

1999. aastal, veel velskrina töötades õppis tollal juba üle 70-aastane Sofia rootsi keelt:

«Velskrina pole mul palju tööd, vaba aega peab ju millegagi sisustama. Suvel on mitmed patsiendid rootslased, miks mitte keelt õppida,» arutleb ta.

«Ei osanud omal ajal mõelda, et Eesti iseseisvaks saab, aga seda mõtlesin küll, et kui tütar siin elab, peab tema eesti keelt oskama ja eestikeelse hariduse saama.»

Zinkova tütar on tunnustatud Tartu endokrinoloog Bela Adojaan, kes kaitses 1999. aasta algul doktorikraadi.

Kokku on Sofia Zinkova Vormsil velskrina töötanud 54 aastat ning 8,5 kuud. Pensionile jäi ta novembris 2002, olles siis 77-aastane.

Mõned aastad tagasi ostis tütar ema tervise pärast muretsedes talle Haapsallu korteri, kus Sonja saab nüüd oma talved veeta. Aja jooksul on naine hakanud linnaeluga harjuma, aga paar esimest aastat ta lausa vihkas sellist elu „Minu meelest on linnaelu aja raiskamine,“ leiab ta. Sonjal on siis meel hea, kui on palju tööd. Linnakorteris tunneb ta ennast vangina.

Maist novembrini elab Sonja siiski Vormsil edasi. Korjab marju, käib seenel, rohib peenraid, teeb hoidiseid. Käsitööd ta ei tee, sest ema pole talle seda õpetanud, nii ongi ta elus kudunud vaid ühe salli.

Sõbrannad arvavad, et Sonja on elanud igavat elu- pole kusagil käinud, midagi näinud, ainult tööd teinud.

„Mina olen õnnelik, olen elanud rikast elu,“ leiab Sonja. „Kui on tervist, on töö ja liikumine esimene asi, mida peab tegema.“ Ja ka seiklusi on Sonjal olnud üksjagu. Kord olnud naine teel oma peenramaale. Teed sinna on üsna mitu kilomeetrit ja see kulgeb pikalt läbi metsa

„Tulin mina ükskord siit mööda metsasihti,“ meenutab Sonja kerge slaavi aktsendiga kõneldes „Mets oli juba lõppenud ja näen, et keset teed on üks loom. Saba oli allapoole, ise küürus ja karv lühike. Kraabib seal ja vahepeal nuusutab ninaga, läheb natuke edasi, aga muudkui keset teed. Mina lähen siis tema järel. Loom kõnnib natuke maad, jälle kraabib. Mul sai viimaks süda täis, mõtlesin, et minu aeg läheb, tööd vaja teha ja pärast koju minna. Siis ma võtsin maast kive, selliseid suuremaid.“

(järg lk. 8)

(algus lk. 6)

Kepp oli mul ka käes, kusagilt metsast olin selle leidnud. Nii ma seal seisin, rästik peas, ühes käes kivid, teises kepp, ja mõtlesin - nüüd hakkab teda loopima. Sellel hetkel märkas siis tema ka, et keegi on siin veel. Loom keeras ringi, vaatas mulle otsa ja mina vaatasin teda. Lõpuks ta taipas, et see on vist inimene, keeras ennast ümber nagu välg ja kadus paremale poole metsa.“

Kes oli too imelik loom, kes Sonjat tol päeval oli ehmatanud? Naise jahimehest naaber on veendunud, et too ei saanud olla keegi muu kui vana võsavillem ise.

„Nii mulle kinnitati, ilma igasuguse kahtluseta- see oli hunt! Kas sa teda ei kartnud? Aga mina ei osanud karta, mul oli kiire ja mõtlesin teda kividega loopida. Pärast naabrimees seletas mulle, et ei tohi hunti kividega loopida, see on su oma õnn, et lugu veel nii hästi lõppes, et hunt sulle midagi ei teinud. Naaber lohutas mind ka, et kui hunt ühe korra näeb, et kusagil keegi on, siis ta teist korda enam sinna tagasi ei tule.“

Pensionipõlves ongi Sonja lemmikuks saanud aiamaa harimine. Tema rootslasest majaomanik ei luba tal oma kodu ümber maad harida, aga ta sai loa ühelt teiselt maa tagasi saanud rootslaselt, kes on naise lähedane sõber.

„See Vormsi kant on mulle väga armas, olen siin üle kümne aasta aeda pidanud. Siin elab minu väga hea sõber, kellega oleme hästi läbi saanud juba 12 aastat. Kogu selle aja oleme praktiliselt iga päev suhelnud. See koht on olnud mulle nagu teine kodu. Sõber on pakkunud, et tulgu ma päriselt siia, aga ma pole tahtnud. Mul on Hulloks ikka oma kodu, kus olen elanud juba 57 aastat. Aga siin maalapil ma olen kasvatanud peaaegu kõike alates porgandist kuni maasikateni. Kõik, mis mul siit üle jäi, olen viinud lasteaeda. Kunagi ma tegin seda tööd enda äraelamise pärast, praegu on see jäänud rohkem hobiks.“

Sonja, kes on ise kogu elu inimesi ravinud, teab muidugi hästi, mis tervisele kasulik on.

„Liikumine on väga tähtis. Minul on praegu kindel päevakava: hommikul ärkan, võimlen 15-20 minutit, peale seda pesen ennast üleni toatemperatuuril oleva veega. Kogu aeg toimetan ringi. Kui ma ka päeva jooksul ära väsin, siis puhkan vahepeal. Voodis pikutades teen endale ise liigeste massaaži. See võtab umbes poolt undi. Kord lugesin huvi pärast üle – kokku teeb see ligi 4000 liigutust. Vanemas eas jäävad liikmed kangemaks ja kui sa endaga ei tegele, jäädkki voodisse pikali.“

Samas usub Sonja, et midagi erilist peitub siiski ka Vormsi saares endas, et siinsed inimesed tavalisest tervemad ja tugevamad püsivad. On

see siis värske mereõhk, üldine rahu ja vaikus või miski muu, aga tõepoolest on siin paljud eakad inimesed üldisest toimekamad ja tervemad. Sonja teab meenutada: „Kui rästik hammustab Vormsi inimest, paraneb ta sellest kahe nädalaga, aga ükskord tuli võõras inimene, üks rootslane, siia külla ja tema oma aias, kus oli isegi rohi niidetud, ta ei märganud ussi. Rästik hammustas teda ja küll temal oli sellest paha! Olin õnneks parajasti tööl, saatsin ta küll kohe üle mere, aga arst veel siiski kartis, et ta sureb sealsamas ära. Kui see inimene viimaks tagasi Vormsile tuli, küsisin tema tervise järele. Ta vastas, et tal kulus pool aastat enne kui terveks sai. Mina vastasin selle peale, et Vormsi inimene paraneb sellest paari nädalaga ja me mõlemad naersime.“

Kasutatud allikad:

Postimees 21.03.1998

Postimees 22.03.1999

Lääne Elu 18.02.2006

Prillitoos, 2009

Vabariigi aastapäeva tähistamise üritused Vormsil

24. veebruaril kell

11.00 Iseseisvuspäeva jumalateenistus Vormsi Püha Olavi kirikus

11.30 Päevakohane kõne ja hümnilaulmine Vabadussõja ausamba juures

13.00 Aktus Vormsi koolimajas. Õpilaste ettekanded

Elu võimalikkusest väikesaartel

Vormsi noorte selle aasta tegemistest anname ülevaate nende endi nõusolekul väljevõttega nende internetipäevikust <http://vormsinoored.blogspot.com/2009/10/ahvenamaa-vormsi-noortevahetus-elu.html>

Hullo kaupluses on avatud fotonäitus.

Kaheksas päev.

Seekord töötasime ainult isekeskis, ehk siis oma grupiga. Maris tutvustas meile uut meetodit, mille nimi oli Open Space ja mis seisnes selles, et kõigepealt pidi igaüks kirjutama paberile mingi saare-eluga seotud teema või nõ statemendi, mis tema meelest on oluline, vajab tööd või tähelepanu. Laotasime need paberid põrandale ning igaüks pidi valima mingi teema, mille kohta ta arutleda tahaks. Tekkinud grupid arutlesidki nende valitud teemal ning esitlesid pärast teistele oma keskustelude tulemusi.

Teemad, millel arutlesime, ning tulemused olid sellised.

1. Lõpeta hädaldamine ja haara ise härjal sarvist

- inimesed on liiga laisad
- inimesed kardavad teiste suhtumist ja arvamust ning seetõttu ei julge ise asjadega tegeleda
- kodupimedus, nähakse alati teisi kohti ja olukordi parematena
- saare-inimesed teevad asju pigem iseendile.

2. Rohkem avalikke festivale/ kultuuripärandi säilitamine

- reklaam on oluline
- see võimaldaks ka vähendada eelarvamusi saareelanike kohta (ME EI KANNA KOGU AEG TRIIBULISI SÄRKE!)
- liiga kõrged standardid
- populaarsed üritused aitaks taaselustada vanu kadunud kontakte
- kultuuripäevad, et mitte kaotada oma eripära.

3. Liiga väike kogukond, inimeste puudus

Miks see nii on?

- puuduvad võimalused kõrghariduse omandamiseks - noored peavad saarelt lahkuma
- liiga vähe töökohti - see vähendab

- noorte perede võimalusi saarel toime tulemiseks
- vananev kogukond - miks peaksid noored inimesed tahtma elada kohas, kus on ainult vanad inimesed?
- halb ühendus mandriga - ei saa sõpru ega sugulasi nii tihti külla kutsuda, oma reise peab pikalt ette planeerima
- kallis transport

Mida me teha saame?

- parandada noorsootööd, noored peavad olema aktiivsemad ning saartel on suur vajadus noorsootöötajate järele
- edendada saartevahelist suhtlust ja liiklust
- kindlustada hea internetiühendus saartel
- luua rohkem elamisvõimalusi
- hoida ning taaselustada vanu saare traditsioone, mis muudavad saare eriliseks

4. Noorte volikogu, oleks see võimalik?

- mitte ainult võimalik, vaid ka vajalik
- töötaks sümbioosis kohaliku vallavolikoguga ning oleks kaasatud erinevatele probleemide lahendamisesse

-mitte keegi teha peale noorte endi ise ei saa esindada noorte mõtteid ja muresid

- vanemad inimesed peaksid enam kuulama, mis on noortel öelda
- suurem noortekogu, mille eesmärk oleks korraldada istungeid, kus saab arutada erinevaid probleeme
- suuremate murede, soovitude korral saaksid Noortekogu esindajad asja volikoguga arutada
- kas meile meeldiks enam otsustamises osaleda? JAH.**

5. Jobs on islands/lack of jobs

- saartel ei ole paljudele ametitele lihtsalt töövõimalusi, nt advokaadid, kirurgid jne
- õpetajate, lasteaiakasvatavate, müügimeeste puudus
- töönappus tuleneb osaliselt ka vähesest töönõudlusest
- kui ei meeldi pakutavad töövõimalused, siis tuleb ise ettevõtte luua vms
- on tööd, kuid need ei rahulda alati töötõotsija ambitsioone

- soovitavate tööde nappus
- suletud ring: pole piisavalt tööd, sest pole piisavalt inimesi ning pole piisavalt inimesi, sest nende jaoks pole piisavalt tööd
- investeeringud uutesse ettevõtetesse
- peab olema originaalne.

6. Pikad igavad praamireisid/ ei taha tunnelit/reostus

- raamaturiiolid/kastid praamidele
- kiire internetiühendus praamidele
- ei tunnelile! See mõjub halvasti mere elukeskkonnale, on kallis ning sellele kuluvaid ressursse saaks edukalt palju olulisematele asjadele kulutada, näiteks keskkonnasõbralike praamide muretsemisele
- alandada bussipiletite hindu
- paremad kvalifikatsioonid jäämurdjatele, kruisilaevadele, tankeritele ning kaubalaevadele
- mitte transportida naftat veeteid kasutades -liiga palju autosid/ inimesi, liiga suur surve juhilubade tegemiseks
- liiga palju kruisilaevu
- võiks rohkem sõita jalgratastega
- politsei võiks seista hea selle eest, et teedel ei sõidaks enam liiga vanu autosid, mis ei ole töökorras ega loodussõbralikud
- rohkem prügikaste saartele
- kohalik vallavalitsus võiks toetada loodussõbralikku eluviisi ning korraldada rohkem heakorra töid.

7. Hariduse puudumine, koolide sulgemine viib veelgi suurema väljarändeni saartel

- korraldada laste turvaline transport kooli ning tagasi koju
- kõik on liiga kallis, puuduvad vahendid, et midagi muuta
- vabatahtliku töö programmid noortele õpetajatele.

8. Kas on raske olla noor saarel elades? Kas noored saavad ise teha midagi oma elukvaliteedi parandamiseks?

See on raske, kuna:

- liiga vähe sõpru
- puudulikud võimalused hobide ning spordi harrastamiseks
- puudub heal tasemel hariduse omandamise võimalus.

(järg lk. 10)

(algus lk 9)

Olukorda parandaks:

- noorte volikogu,
- noortele suunatud üritused, sportimiseks ning hobide harrastamiseks sobiva keskkonna loomine,
- vabatahtlik töö,
- traditsioonide säilitamine.

Saarel elamine pole raske, sest:

- siin on rohkem vabadust,
- lähedasemad inimesed,
- suurem iseseisvus.

Peale vägagi tulemusterikast arutelu oli aeg süüa lõunat ning siis siirdusime kõik enda valitud töötubadesse. Valida oli kolme seast: muusika, kunst/taaskasutus ning multimeedia.

Muusika workshopi tulemusena valmis imevahva muusikapala "Islanders rhapsody", mida saab kuulda ka meie noortevahetuse filmis, kunsti workshop tipnes sellega, et kuue leidliku neiu viljaka töö tagajärjel saime imetleda kuut imekaunit kinga, mis kõik jutustasid oma loo saarel elamise erinevatest tahkudest. Multimeedias osalenud pidasid maha ühe eduka fotojahi, mille vilju nautisime hiljem slide-showna. Peale workshoppe hakkasime ette

valmistama eelnevalt planeeritud peoõhtut. Olime moodustanud erinevad toimkonnad, näiteks Gert ja Margus vastutasid liha eest (grillmeistrid:D), Lee ja Margus õhtu nõ juhtimise eest, Emma, Anna, Anders peosaali ettevalmistamise eest, ehk siis kõigil oli oma kindel ülesanne ning vastutus. Tegime palju head süüa ja katsime piduliku laua ja mängisime, naersime, nautisime üksteise seltskonda ning vaatasime filmi. Väga vahva õhtu oli! Esinema tuli ka üks Ahvenamaal väga kuulus poiss, kes laulis meile paar enda kirjutatud lugu ning meie suureks üllatuseks liitus meiega ka üks Eesti tüdruk, kes on juba paar aastat saarestikus elanud. Tuli välja, et see Eesti tüdruk ja too Ahvenamaa poiss esinevadki koos ja tänu neile saime nautida üht mõnusat kontserti. Muidugi esines ka muusika workshopi bänd, esitades oma uut ja hüperkuulsat hitti "Islanders rhapsody", mis publiku poolt SUURE menuga vastu võeti. Laulsime, tantsisime, naljatlesime, vaatasime veel filme ja lihtsalt sotsialiseerusime umbes kella poole kaheni ja siis olime juba nii väsinud, et magamiskott võimlapõrandal tundus luksusliku viietärni hotelli sulgvoodina. Uni oli peale nii tegusat päeva VÄGA magus!

Järgneb järgmises lehes

Teade

Eesti Roheline Liikumine (ERL) on avanud veebiportaali neile, kes hoolivad oma kodukohast ja tahavad ümbruskonna planeerimisel kaasa rääkida.

Osalusaabitsa nimeline portaal koondab õpetlikke juhtumeid elust enesest ning annab juhiseid, kuidas jälgida uute rajatiste planeeringuid ja õigel hetkel sekkuda, et hiljem poleks põhjust tagajärgede üle kurtmiseks. Taoliste juhtumitega võime kokku puutuda meie kõik – näiteks pargi asemele kavandatakse suvilapiirkonda või naabrusesse plaanitakse uut prügilat.

"Keskkonnaalased otsused on saanud osaks inimeste igapäeva elust, sest otsuste tegemine peab seaduste kohaselt olema avalik. Lisaks suur arendussurve ja eestlastele omased hoiakud" põhjendavad loojad

veebikeskkonna tekkepõhjuseid. „Ärge kartke ametiasutustega suhtlemist ning nende kohati tõrjuvat hoiakut. Küsige nende käest vajalikku nõu ja infot. Pidage meeles, et kuigi ametnikud teavad seadusi tõenäoliselt täpsemini kui teie, on palju asju, milles võite ise olla targem. Ka lihtsa „talupoja-mõistuse“ ning loogikaga on võimalik ennast kehtestada,“ annavad portaali kkoostajad nõu. Veeb annab kompaktset infot selle kohta, mida keskkonnaotsuste virr-varr endast kujutab ja kuidas selles edukalt osaleda.

Eesti Roheline Liikumine on oma ettepanekute ja aeg-ajalt ka vastuväidetega sekkunud tehaste, kaevanduste, kinnisvaraarenduste jms loomisesse. Enam avalikke diskussioone on pälvunud kindlasti mandri ja Saaremaa vahelise silla ehitamise ning Hiiumaa tuulepargi rajamise plaanid. Ka Vormsil on aeg-ajalt mõni arendusprojekt päevakorral – kel tahtmist edaspidi enam kaasa rääkida, kuid ei tea kuidas oma huvisid edukamalt otsustajale edasi anda, saab kindlasti kasulikku nõu.

Osalusaabitsa ja kontaktid leiab veebiadressilt www.eko.org.ee/osalusaabits

Teabelehe väljaandja:
MTÜ Läänerrannik.
Vormsi, Läänemaa
e-mail:
laanerannik@hotmail.ee

